

Motion till riksdagen 2010/11:K388

av **Caroline Helmersson Olsson och Christina Zedell (S)**

Behov av ökat meddelarskydd

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka meddelarskyddet inom skattefinansierade privata företag.

Motivering

Mycket av vår gemensamt finansierade välfärd bedrivs i dag i entreprenadform. Privata firmor, aktiebolag och ekonomiska föreningar sköter barnomsorg, skola och äldreomsorg finansierat med skattemedel.

I den offentliga verksamheten finns flera kontrollsystem för att allmänheten ska få en god möjlighet att granska hur skattemedlen används.

I den privata världen är det andra regler som gäller. Där tar aktiebolagslagen och andra lagar till skydd för företag och dess möjligheter att via affärshemligheter konkurrera med andra företag över. Offentlighetsprincipen gäller inte, och inte heller meddelarskyddet. Det innebär att en lärare på både en privat skola och en kommunal skola har rätt att anonymt meddela till en tidning om rektorn använder skolans pengar på ett felaktigt sätt men att en anställd på en privat skola, finansierad med skattemedel, saknar det skydd som efterforskningsförbudet ger. Det är till och med så att en privatanställd lärare som talar med pressen riskerar att få betala skadestånd för avslöjande av företagshemligheter.

Vi menar att det är ytterst värdefullt att inte försvåra för de människor som upptäcker missförhållanden att kunna avslöja dem. Detta gäller verksamheter som rör till exempel barn, gamla och funktionshindrade. Det kan inte vara rimligt att ställa företagets intresse mot människors behov – det kan inte på sikt gagna vare sig företagen eller de människor som är deras kunder. Det är de seriösa företagen som kommer i kläm. Dessutom är det naturligtvis av

Fel! Okänt namn på

extra intresse att det finns fungerande kontrollsystem när verksamheten är finansierad av oss alla.

Det finns också en djupt grundläggande demokratisk brist i dagens ordning. Möjligheten till yttrandefrihet står mot värnet av företagshemligheter. Men det finns också en konflikt mellan värnet av företagshemligheter och värnet om barn, gamla och sjuka som behöver vård och omsorg. Även där är det lätt för oss att ta ställning.

Enligt flera undersökningar är många anställda inom det skattefinansierade utbildningsväsendet rädda för att offentligt påtala missförhållanden. I en undersökning som Lärarnas Riksförbund har genomfört bland sina medlemmar uppgav 53 procent av de offentligt anställda lärarna att de inte offentligt skulle våga uttala sig i media om de var missnöjda med den skola som också var deras arbetsgivare. Andelen motsvarar 69 procent hos lärare som är privat anställda i friskolor. Över hälften av lärarna tror att sådan negativ kritik mot den egna arbetsgivarens sätt att driva skolan skulle leda till repressalier från arbetsgivaren.

Det finns liknande exempel från ett offentligt finansierat privat daghem som var så dåligt skött att barnen inte ens fick riktig lunch. Till slut slog föräldrarna larm. Om personalen hade gjort det hade de med dagens regler riskerat att bli betraktade som brottslingar.

Det kan inte vara rimligt att sätta företagets intresse framför människors behov – speciellt inte när verksamheten är finansierad av oss alla.

I offentligt finansierad privat verksamhet ska meddelarskydd kunna införas utan dröjsmål, till exempel genom krav på att de som bedriver entreprenadverksamhet ska tillåta meddelarskydd för sina anställda. Detta är bra både för dem som arbetar och för dem som betalar, det vill säga skattebetalarna.

Även i rent privat verksamhet är meddelarskyddet eftersatt, även om det kan vara svårare att hitta enklare lösningar på problemet där. Frågan är komplicerad och bör utredas ytterligare, men svårigheterna får inte bli en ursäkt för att låta bli.

Stockholm den 26 oktober 2010

Caroline Helmersson Olsson (S)

Christina Zedell (S)